

## **РЕЦЕНЗИЯ**

**върху дисертационен труд на тема:  
„Учене, образователна култура и езиково обучение на учениците чрез  
социално поведение след неотдавнашната финансова криза в Гърция”**

**За присъждане на образователната и научна степен “доктор”  
Област на висше образование: 1. Педагогически науки  
Професионално направление: 1.2. Педагогика (Предучилищна  
педагогика)**

**Автор: Константинос Георгиос Ригас**

**Научен ръководител: проф. д-р Божидар Михайлов Ангелов**

Константинос Георгиос Ригас е редовен докторант към катедра „Предучилищна и медийна педагогика“ на Факултета по науки за образованието и изкуствата в периода 2015 – 2018 г. с обучение на английски език.

Дисертационният му труд е посветен на проблем, свързан със социалната, икономическата и образователната политика в Гърция и по-конкретно – условията на преподаване на гръцки език в съвременната ситуация на живот след преживяна финансова криза в страната, съобразно социални и педагогически фактори и предвид убежденията на учителите, свързани с динамиката на преподаването на гръцки език в класната стая.

В дисертационния труд Константинос Ригас показва задълбочени теоретични познания в областта на немалко научни области като педагогика, психология, социология, неврофизиология, антропология, предучилищна и начална училищна педагогика, поднесени аналитично и интерпретирани чрез сполучлив синергетичен подход в посока темата на изследването. Авторът демонстрира добро познаване на историческите и съвременните социално-икономически процеси и фактори, влияещи върху ученето, образователната култура и езиковото обучение на учениците в Гърция. Чрез тезите си дисертантът заявява активна позиция по отношение

на социално-икономическите процеси и условия в страната, влияещи върху социалното поведение и степента на образователно-езикова култура на децата.

Дисертационният труд на Ригас е в обем 201 страници, представен е в заглавна страница, съдържание, увод, изложение в две части, като първа част съдържа 5 глави, а втора - четири глави, заключение, изводи и препоръки, литература в обем от 239 източника на английски език и 18 страници приложения, включващи въпросници, таблици с резултати от изследването, терминологичен речник.

Авторефератът в обем 20 страници отразява стегнато и обективно съдържанието на дисертационния труд.

### **Съдържателни параметри на дисертационния труд**

Първата част на дисертационния труд обосновава теоритично-концептуалния модел за изследването - влиянието на финансовата криза в Гърция върху ученето, образователна култура и конкретно върху езиковото обучение на учениците и ролята на педагогическите субекти за качествената езикова подготовка.

Направен е ретроспективен и съвременен анализ на историческата и социалната среда за развитие на новогръцкото образование. На базата на теоретични постановки на гръцки изследователи и учени от други страни са представени сполучливи собствени анализи и обобщения, което говори за подчертани умения у дисертанта за подбор, анализ и синтез на научната информация.

Добрата теоретична подготовка, интерпретирането на проблемите чрез аналитико-синтетичен и логико-конструктивен подход води до формирането на важни тези за феномена „учене“, като на тази база е аргументиран механизъм за усъвършенстване на езиковата компетентност на децата. Анализирани са елементите и процеса на преподаване на езика в посока по-доброто му усвояване. Дисертантът извежда културната

динамика на езика, като изследва неговото развитие и доказва взаимозависимостта между езика и културата. Навсякъде в труда се забелязва отношението на загриженост на автора към усвояването на гръцкия език и неговото качествено овладяване от децата.

Специален акцент е поставен върху анализа на ефектите на финансовата криза в Гърция и на глобализацията, като допълнително влияещ фактор върху гръцката образователна система и гръцкото училище. Изведени са последиците от финансово-икономическата криза върху обществото, върху училището и училищната среда като последица от социалната криза в обществото. Сред основните следствия, свързани с образованието, се коментира ограничаването на всички добавки и на преподавателския състав като съществен фактор за качеството на езиковото обучение.

Тук дисертантът поставя своята теза на изследване, свързана с компетентностите и мотивацията на учителите в гръцките училища за преподаване на езика в следствие на изтъкнатите по-горе фактори и съобразно динамиката на преподаването на езика и почерка на кризата върху този процес.

**Вторият композиционен момент на труда** включва емпиричната част на изследването - научно-категориалния апарат, методическата обосновка, анализа на данните и резултатите.

Дисертантът си е поставил конкретна цел - да проучи преподаването и преподавателската работа през съвкупността на позициите, действията и работните отношения на учителя, като т. н. „скрита учебна програма“.

Изследователската работа е насочена към установяване на мнения и нагласи на учителите от област Етолокарнания относно преподаването на гръцки език, нагласите им за въпросите, свързани с езиковото обучение, учебните модели, учебните стилове, социалната среда и влиянието на историческия капацитет на свързаните елементи в преподаването.

Изследването е проведено в периода ноември 2015 г. - юни 2016 г.

Контингент на изследване са 117 учители от гръцко начално училище в провинцията, 5-ти Образователен район на област Етолокардания.

Като изследователски методи са използвани един въпросник (анкета) за количествени данни и два метода за качествени анализи по проблемите - групово интервю и структурирано наблюдение на участието.

Получените резултати са обработени с надеждни статистически методи и са с висока степен на обективност и надеждност. Данните са представени таблично, графично и в проценти. При статистическия анализ е използвана средна стойност на средната величина ( $X$ ) за всеки параметър и за набора от параметри, статистическа проверка на значимостта чрез  $t$ -тест. Проверена е статистическата значимост на средните стойности на групите по константите пол, възраст и години трудов стаж.

Представени са сполучливи количествени и качествени анализи и обобщения, свързани с различни акценти на преподавателската дейност за овладяването на езика. Дисертантът стига до обобщения извод, че „натрупаното познание и опита от историческите събития на гръцката образователна реалност от учителя и гръцкото общество е най-добрият ресурс за прилагането на един демократичен модел на обучение и преподаване на гръцкия език, особено в периода на икономическа криза, избягвайки условия и явления на екстремално обучение“.

Също така е интересна констатацията, че учителите виждат в два аспекта влиянието на кризата върху процеса на преподаване на гръцкия език - положителен и отрицателен. Отрицателният се свързва с ограничаване на извънкласните дейности, на неформалното и самостоятелно учене, а положителният се изразява в по-голяма отговорност на учителите в преподаването на езика, поради намаляването на извънкласните дейности, свързани с езика.

Важен резултат от изследването е становището, че правилното преподаване на гръцкия език не може да се ограничи до определена теория, а е свързано с развитието на езика като жизнен организъм, влияещ се от промените в обществото.

**В заключението на труда** са представени изводите и обобщенията от изследването, аргументирани с резултатите от проведеното емпирично проучване. Изведени са интересни тези, които поставят немалко въпроси, свързани с процеса на оценка на културата и предефинирането на преподавателя като интелектуален или културен работник, който да развива критичната способност и умения на учениците за участие и решаване институционални, концептуални и други дилеми.

В следствие на направените изводи са очертани **препоръки** за преподаването на гръцкия език и разграничаването на структурните елементи на езика от функционалните и комуникативните нива чрез съвременни методи на учене.

#### **Научни приноси в дисертационната разработка:**

- Направен е обхвтен анализ на теории, концепции и практики по отношение на ученето, образователната култура и езиковото обучение на учениците, обвързани като значимост с процесите и резултатите от влиянието на социално-икономическите условия и факторите, следствие финансовата криза в Гърция.
- Проведено е целенасочено проучване на влиянието на исторически, социални, езиковедски и културоложки характеристики на ученето, езиковото обучение и образователната култура в исторически и съвременен контекст върху образователната култура на учениците.
- Обоснована и аргументирана е ролята и влиянието на социално-икономическите фактори и условия на живот в Гърция върху качествената езикова подготовка на учениците, компенсирани

чрез гъвкаво прилагане на педагогически теории, технологии и ценности.

- Очертани са ефективни методи, подходи и прийоми за изучаване на гръцкия език от децата, включващ механични процедури за кумулативни урочни планове на микропреподаване за изучаване на правопис, текстообработка и правене на изводи, създаване на писмена реч и граматически упражнения чрез намесата на личния стил на преподаване и индивидуалната интервенция на всеки преподавател. Подчертан приносен характер има обследваната и изведена динамиката на индивидуалната учебна интервенция, съобразно елементите на индивидуалните убеждения, индивидуалната възприемчивост и социалния натиск, от актуалността и проблемите от икономическата криза.
- На базата на теоретични анализи и емпирични проучвания е изведена ролята на гръцкия учител за усвояване на гръцкия език от учениците чрез ефективни професионално-педагогически похвати, характерни личностни качества и убеждения за работа в неблагоприятни условия, свързани с икономическата криза и нейните последици върху езиковото обучение.
- Изследвана и доказана е връзката между целенасоченото прилагане на образователни и социални стандарти за езикова подготовка и обучение на учениците за усвояване на гръцки език и професионално-личностните качества и убеждения на преподавателите.

### **Заключение**

Въз основа на изведените по-горе аргументи, научни приноси и постижения и значимите за теорията и практиката резултати, свързани със спецификите на ученето, преподаването и образователната култура, съобразно социално-педагогически и икономически фактори, **давам**

**своята положителна оценка** за дисертационния труд „Учене, образователна култура и езиково обучение на учениците чрез социално поведение след неотдавнашната финансова криза в Гърция” и ще гласувам положително за придобиването на образователната и научна степен „доктор” от Константинос Георгиос Ригас в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика).

10.03.2019 г.

Проф. д-р Розалия Кузманова – Карталова